

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.082
Державного торговельно-економічного
університету,
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

**декана факультету фінансів та обліку, доктора економічних наук,
професора Канєвої Тетяни Володимирівни
на дисертаційну роботу Любчак Ірини Станіславівни
на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного
регулювання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Актуальність теми та загальна характеристика роботи. Бюджетна політика є важливим інструментом забезпечення макроекономічної рівноваги, дотримання інтегрованого показника фінансової стійкості та спроможності фінансово-бюджетної системи. В умовах обмеженості державних фінансових ресурсів бюджетна політика має спрямовуватись на забезпечення принципів бюджетної ефективності та пріоритетності. Дієва бюджетна політика повинна ґрунтуватись на ефективній реалізації бюджетних програм, спрямованих на досягнення соціально-економічного розвитку країни. Доцільним є посилення результативності бюджету в системі макроекономічної збалансованості з урахуванням соціально-економічних трансформацій. В частині дієвості фінансово-бюджетної політики вагомим є досягнення системності у взаємодії бюджетної, фіскальної, митної та боргової політики, що забезпечить синергетичний ефект розвитку державних фінансів та взаємоузгодженість і координацію усіх учасників бюджетного процесу.

Формування та виконання доходів і видатків бюджету повинно ґрунтуватись на принципах резильєнтності державних фінансів, що передбачає здатність фінансово-бюджетної системи держави здійснювати відтворення, адаптуючись до змін, зберігаючи основні фінансово-економічні показники, відповідну державну фінансову архітектуру, що сприятиме стійкості та

збалансованості системи управління державними фінансами, виконанню державою основних функцій та суспільному розвитку.

Зазначене потребує посилення впливу бюджетного механізму в системі макроекономічного регулювання, що свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Любчак Ірини Станіславівни.

Наукова цінність роботи полягає у комплексному дослідженні теоретичних засад та удосконаленні методологічних положень механізму формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Достовірність результатів дослідження, висновків, які містяться у дисертаційній роботі, в цілому є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором, базується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів з питань формування бюджетної політики, статистичних і аналітичних матеріалів державних органів управління, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Обґрунтованість та достовірність наукових висновків підтверджена їх практичним впровадженням у діяльність державних органів управління та публікацією матеріалів дослідження.

Особистий внесок здобувача полягає у розкритті сутності формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження Любчак І.С. є достатньою мірою обґрунтованими.

Мета та завдання дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Любчак І.С. присвячена вирішенню актуального наукового завдання – розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

У дисертації здобувачем вирішено наступні завдання: розкрито сутність формування бюджету в системі макроекономічного регулювання; удосконалено положення щодо розвитку інституційних засад формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання; розвинуто положення щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету в системі

забезпечення фінансово-економічної результативності; удосконалено підходи щодо формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки; узагальнено та систематизовано досвід формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою; удосконалено підходи щодо формування та виконання видатків зведеного та державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни; розвинуто підходи до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті сутності формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, що полягає у застосуванні ефективного фінансово-бюджетного механізму з врахуванням основних засад адаптивної бюджетної архітекτονіки задля забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни, формування дієвого інституційного середовища спрямованого на реалізацію виваженої бюджетної політики, сприяння резильєнтності державних фінансів, підтримка на достатньому рівні фінансово-економічного балансу, дотримання транспарентності бюджетного процесу, що посилюватиме результативність фінансово-бюджетних відносин та позитивну динаміку соціально-економічного розвитку країни.

Удосконалено підходи щодо системи формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки; положення щодо розвитку інституційних засад формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання; підходи щодо формування та виконання видатків зведеного та державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни.

Дістало подальший розвиток положення щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності; узагальнення та систематизація досвіду формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною

економікою; підходи до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні та реалізації бюджетної політики в системі макроекономічного регулювання, спрямованої на забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни.

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових праць, у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях, 7 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Опубліковані наукові праці дисертаційної роботи відображають зміст дисертації та отримані науково-практичні результати дослідження і відповідають встановленим вимогам.

Аналіз змісту дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів із висновками та списком джерел до кожного розділу, загальних висновків, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 203 сторінки. Дисертація містить 3 таблиці, 3 рисунки, 11 додатків, список використаних джерел включає 247 найменувань.

У вступі (с. 13-18) наведені дані про актуальність дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, висвітлені мета та завдання досліджень, наукова новизна одержаних результатів, їх практична значимість, відомості про апробацію результатів дисертації та публікації.

У розділі 1 проведено аналіз теоретико-методологічних засад формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, у тому числі визначено економічну сутність бюджету як складової макроекономічного регулювання, досліджено інституційні засади формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання, узагальнено досвід формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.

За результатами досліджень (розділі 2) здійснено аналіз стану формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки, оцінено стан формування та виконання видатків зведеного та державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни, розкрито положення щодо збалансованості зведеного та державного бюджету в умовах економічних рецесій.

У розділі 3 визначено напрями розвитку системи формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання, зокрема, обґрунтовано пріоритетні напрями підвищення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності та розкрито положення щодо розвитку перспективного бюджетного планування та прогнозування.

У висновках (с. 187-191) викладено здобуті у дисертаційній роботі найбільш важливі наукові та практичні результати, які висвітлюють успішне вирішення поставлених здобувачем наукових завдань.

Зауваження та дискусійні положення дисертації. Зазначаючи позитивні наукові результати дисертаційного дослідження, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1. Автором зазначено, що важливим є реалізація виваженої, послідовної та системної бюджетної політики, використовуючи фіскальні інструменти та фінансово-бюджетні механізми (с. 46). Однак, доцільним було б більш поглиблено дослідити вплив фіскальних інструментів в системі фінансово-бюджетних відносин.

2. У дисертаційній роботі визначено, що дієві механізми формування доходів бюджету забезпечать підвищення макроекономічної стабільності та визначають сприятливі умови для соціально-економічного розвитку країни. (с. 81). Разом з тим, важливо було б більш поглиблено розкрити напрями посилення бюджетно-податкової політики.

3. У дисертаційному дослідженні визначено, що інституційна система бюджетної політики є важливим інструментом досягнення збалансованості бюджету. Зокрема, від структурованості, наповнення, дієвості, виваженості та адаптивності інституційного середовища залежить макроекономічна стабільність країни та суспільний розвиток у середньостроковій та довгостроковій перспективі (с. 118). Однак, доцільним було б більш розгорнуто розкрити напрями адаптації інституційної архітекτονіки бюджетної політики відповідно до соціально-економічних трансформацій.

4. У дисертаційній роботі визначено, що бюджетна політика як складова фінансово-економічних відносин є сукупністю бюджетних інститутів та фінансових інструментів формування та використання бюджетних коштів, спрямованих на досягнення результативних економічних перетворень (с. 143). Разом з тим, слід було б більш поглиблено розкрити напрями розвитку бюджетної політики в умовах інституційних перетворень.

5. У дисертації зазначено, що в умовах обмеженості державних фінансових ресурсів бюджетна політика має спрямовуватись на дотримання принципів бюджетної пріоритетності та ефективності. Важливим є оцінка результативності бюджетних програм та обґрунтування напрямів посилення соціально-економічного ефекту від їх реалізації (с. 171). Водночас, важливим було б приділити більше уваги підходам до оцінки ефективності реалізації бюджетних програм як складової досягнення фінансово-бюджетної збалансованості.

Проте висловлені зауваження та побажання в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. В цілому дисертаційна робота Любчак Ірини Станіславівни на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» є завершеним, самостійним, актуальним дослідженням, результати якого мають обґрунтовану наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки, пропозиції є обґрунтованими і у комплексі розв'язують наукове завдання розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень системи формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Всі ідеї, наукові результати, матеріали наукових досліджень розроблені та виконані здобувачем особисто, не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на джерело. Всі публікації та дисертаційна робота виконані Любчак І.С. із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Необхідно зазначити, що наведені зауваження не зменшують наукову цінність дисертаційного дослідження.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Любчак Ірина Станіславівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

**Декан факультету фінансів та обліку
Державного
торговельно-економічного університету,
доктор економічних наук, професор**

Тетяна КАНЄВА

Заб

Підпис <u>Т. Канєвої</u>	засвідчую
Начальник відділу кадрів <u>М. Шевченко</u>	